

CRÒNICA

El centenari de M. Villangómez Llobet: la universalitat d'un escriptor eivissenc. — L'any 2013 la Secció Filològica, a més de commemorar el centenari de les Normes Ortogràfiques de l'IEC, ha dedicat una atenció especial a recordar els cent anys del naixement de l'escriptor eivissenc Marià Villangómez Llobet, que fou membre corresponent de la Secció des del maig de 1991 fins al seu traspàs, el maig de 2002. Gran escriptor, eminentment poeta, però excel·lent prosista i autor teatral, traductor magnífic, estudiós dels més diversos aspectes de la història cultural pitiüsa i, encara, mestre i referent en els models lingüístics per a l'ús públic del català a Eivissa i Formentera, Villangómez va rebre al llarg de la seva vida una nombrosa sèrie de premis i reconeixements —entre els quals, el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes.

El focus principal de les commemoracions que s'han celebrat al llarg del 2013 ha estat, naturalment, la seva terra natal: Eivissa i Formentera. L'Institut d'Estudis Eivissencs, entitat amb la qual Villangómez va tenir una estreta relació, va preparar des de l'any anterior al centenari tota una sèrie de propostes d'activitats, que van ser assumides i completades per la «Comissió de l'Any Villangómez 2013», integrada per representants del Consell Insular d'Eivissa, el Consell Insular de Formentera, el Govern Balear, tots els ajuntaments de les Pitiüses, l'Institut d'Estudis Eivissencs, la Universitat de les Illes Balears, l'Institut d'Estudis Catalans i l'Obra Cultural Balear de Formentera. Aquesta comissió va aplegar la informació de totes les activitats en un espai virtual (<http://anyvillangomez2013.blogspot.com/>) que poden consultar els interessats en una visió més general que la d'aquestes notes, que dedicarem específicament a les commemoracions en què va intervenir l'Institut d'Estudis Catalans.

El 5 de març, a Eivissa, en Joan Mas i Vives, membre de la Secció Històrico-Arqueològica de l'IEC, pronuncià la conferència «Marià Villangómez i Bartomeu Rosselló-Pòrcel, dos poetes essencials». El 18 d'abril, a la Sala de Plens del Consell d'Eivissa, el president de la Secció Filològica, Isidor Marí, intervenia en la presentació de la reedició de l'*Obra poètica completa* de Villangómez (Barcelona: Viena, 2013), que ha estat una de les realitzacions principals de l'any del centenari —imprescindible, ja que l'edició anterior s'havia exhaurit feia temps.

La Universitat de les Illes Balears va promoure el mes de maig un cicle de *Converses sobre Marià Villangómez*, amb intervenció de diferents membres de l'IEC: el dia 13 a Eivissa, Joan Mas i Antoni Marí departien sobre la prosa de Villangómez; el 27, a Palma, Damià Pons —delegat de l'IEC— i Isidor Marí comentaven la seva obra poètica.

El 18 de juny, a la seu de l'IEC, l'acte inicial més rellevant d'aquest centenari va ser la presentació de l'*Obra poètica completa*, a càrrec d'Àlex Susanna. Hi van intervenir també el president de la Secció Filològica, la directora de la Institució de les Lletres Catalanes —Laura Borràs—, el president de l'Institut d'Estudis Eivissencs —Marià Serra—, i les conselleres de Cultura dels Consells d'Eivissa —Josefa Costa— i de Formentera —Sònia Cardona. La sessió és consultable a la videoteca de l'IEC (http://videoteca.iec.cat/entrada.asp?v_id=396).

L'Institut d'Estudis Catalans va reimprimir també en el marc d'aquestes commemoracions l'opuscle «Marià Villangómez: sessió en memòria» (Barcelona: IEC, 2004), que recull les interven-

cions de Joan Vilà Valentí, Joan Triadú, Joaquim Molas, Isidor Marí, Joaquim Mallafrè, Damià Pons i Josep Laporte, que van tenir lloc en record de l'escriptor eivissenc dos anys després de la seva mort.

Com a cloenda del centenari, del 3 al 20 de desembre es van aplegar a la seu de l'IEC tres exposicions simultànies sobre Marià Villangómez. En el claustre de la institució s'hi van exposar dues mostres complementàries: l'exposició itinerant promoguda pel Consell Insular d'Eivissa «Cent anys del naixement de Marià Villangómez Llobet (1913-2002)» i la col·lecció d'imatges i textos de l'escriptor, compilada per l'Arxiu Històric i l'Arxiu d'Imatge i So de l'Ajuntament d'Eivissa, «Villangómez fotògraf: l'Eivissa del seu temps en imatges i poemes». Paral·lelament, al vestíbul de l'IEC, la Secció Filològica va presentar un recull de publicacions i documents relacionats amb Villangómez, sota el títol «Marià Villangómez: declarat amb el vent».

Dins d'aquest lapse de temps, concretament el 10 de desembre, va tenir lloc, també a la seu de l'IEC, l'acte de cloenda del centenari, en el qual van intervenir representants de l'IEC, dels Consells Insulars d'Eivissa i de Formentera, de l'Institut d'Estudis Eivissencs, de la Institució de les Lletres Catalanes i de l'Institut Ramon Llull (http://videoteca.iec.cat/entrada.asp?v_id=448).

En aquest acte es va presentar el portal «Villangómez traduït, Villangómez traductor», elaborat conjuntament per la Secció Filològica, la Institució de les Lletres Catalanes i l'Institut Ramon Llull. En aquest espai virtual (<http://villangomez.iec.cat/>) es recull una mostra dels poemes que ell va traduir de diferents llengües al català i també una sèrie de poemes seus traduïts a l'anglès, castellà, francès i gallec (a la qual s'afegiran en el futur altres versions en llengües diverses).

De la mateixa manera que Joyce va dir que si sempre escrivia sobre Dublín era perquè, arribant al cor de la realitat dublinesa, sabia que arribava al fons de la realitat humana més universal, també de Marià Villangómez es pot fer una afirmació semblant. Des dels primers versos escrits abans de la rebel·lió del 1936 i aplegats en el llibre *Elegies i paisatges* fins als darrers llibres memorialístics en prosa —*El llambreg en la fosca* i *Llocs viscuts*, aquest darrer ja pòstum—, tota la seva obra gira entorn de la història, la terra i la gent d'Eivissa i Formentera, però constitueix un reflex literari, de gran subtileza i profunditat, de les relacions universalment viscudes entre una persona i el seu entorn, entre un poble i la seva terra, entre una gent i la seva història. Tant Joan Triadú, en aparèixer la primera edició de les poesies completes de Villangómez, com més recentment Àlex Susanna o Josep Maria Sala-Valldaura arran del centenari, diversos crítics que el van conèixer profundament han destacat la universalitat de la seva obra.

Isidor MARÍ
Institut d'Estudis Catalans

«Any Raspall». Un centenari viscut. — L'any 2013 va ser un any de commemoració de molts centenaris de naixement d'escriptors: Joan Teixidor, Salvador Espriu, Joaquim Amat-Piniella, Aurora Díaz-Plaja, Marian Villangómez o Joana Raspall foren motiu de sengles homenatges. La commemoració del centenari del naixement de Joana Raspall, aprovat pel Departament de Presidència de la Generalitat de Catalunya, va tenir caràcter de celebració nacional i va ser, a tots els efectes, una commemoració molt especial i sentida, pel fet que la poeta ens va poder acompanyar en una part molt significativa dels actes que es van organitzar.

Joana Raspall, que ens deixava el 4 desembre de 2013, només cinc dies després d'haver tancat oficialment el que vam anomenar l'«Any Raspall», va gaudir de totes les activitats que es van organitzar tant des de les institucions públiques com privades, i des de l'entusiasme de la iniciativa particular: més de dos centenars d'activitats per reconèixer la seva aportació a la nostra cultura com a poeta, narradora, autora teatral i, també, com a lexicògrafa, en tot el territori del Principat i també a les Illes i al País Valencià. Activitats del tot diverses: institucionals (Obertura de l'any Raspall, el